

Inicijativa Making the Most of EU Funds for Roma

Korištenje IPA Fondova za poboljšanje položaja romske zajednice u Hrvatskoj

Milena Babić

Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć Vukovar

Međunarodna konferencija Perspektive korištenja EU fondova za
uključivanje Roma
Zagreb, 01. ožujka 2013.

Struktura dokumenta

- **Osnovni podaci** o zemlji i podaci o romskoj zajednici i njenom statusu
- **Okruženje** – specifične politike koje se tiču romske zajednice
- **Institucionalni okvir** – politička zastupljenost na nacionalnoj, regionalnoj/lokalnoj razini te u zajednici
- **IPA fondovi** – programiranje, strukture, iskorištenost
- **Zaključci i preporuke**

Metode istraživanja i ograničenja

- Metode
 - „Desk research”
 - Analiza dostupnih popisa odobrenih projekata
 - Telefonski dubinski intervjui sa sedam osoba, predstavnika tijela državne uprave, ugovornih tijela, predstavnika romske nacionalne manjine
- Ograničenja
 - Različiti izvori informacija i formati podataka (razlika u podacima)
 - Razlike u iznosima dodijeljenim i apsorbiranim
 - Nedostatnost detalja o projektima
 - Svi projekti u kojima su Romi jedna od ciljanih skupina nisu mogli biti u potpunosti identificirani

Osnovni podaci - Republika Hrvatska

- Teritorijalno podijeljena na 21 županiju, uključujući Grad Zagreb, 127 gradova, 429 općina i 6.756 naselja
- Populacija prema popisu iz 2011. godine - 4.284.889 stanovnika (3,4% manje u odnosu na popis iz 2001.)
- Većinsko stanovništvo – Hrvati 90,42%
- Nacionalne manjine – Srbi 4,36%, ostali 5,22%
- Stopa pismenosti – 98,1%,
- Status – pred pristupanjem u EU (01.07.2013.)

Osnovni podaci – romska zajednica

- Prema popisu stanovništva iz 2011. godine – 16.975 osoba romske nacionalnosti (0,4%) (9.463 po popisu iz 2001.)
- Neslužbene procjene Vijeća Europe – 30.000-40.000 osoba romske nacionalnosti (~0,81% ukupne populacije)
- Najveće zajednice Roma - Grad Zagreb i 8 županija (u oko 25 naselja)
- Oko 10% Roma u RH nema državljanstvo, a oko 3% ne posjeduje nikakve dokumente
- Veliki broj Roma je obuhvaćeno programima socijalne skrbi, visoka stopa siromaštva i nezaposlenosti, isključenost, segregacija, niska stopa obrazovanja, loši uvjeti stanovanja, lošija zdravstvena slika, pojave diskriminacije, velike međusobne podijeljenosti

Okruženje – politike i strategije

- U 2012. godini usvojena je nova Nacionalna strategija za uključivanje Roma 2013.-2020. – zamijenila Nacionalni program za Rome i Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma
- Akcijski plan komplementaran Strategiji za period 2013.-2015.
 - javna rasprava do 21. veljače 2013., slijedi dorada i usvajanje
- Druge strategije i politike:
 - Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju (JIM) 2007.
 - Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja (JAP) 2008.
 - Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja 2011.-2012.
 - Strategija razvoja sustava socijalne skrbi 2011.-2016.
 - Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.

Mehanizmi za provedbu politika za Rome

- Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH – koordinacija provedbe strategija, planova i programa
- Savjet za nacionalne manjine RH, osnovan 2002. – krovno tijelo nacionalnih manjina na državnoj razini koje povezuje institucije i interese nacionalnih manjina na državnoj razini.
- Ministarstva i uredi vlade, institucije javnog sektora – provedba mjera obuhvaćenih u strateškim dokumentima
- Jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave (JL/R(P)S) – provedba aktivnosti i mjera na lokalnoj i regionalnoj razini

Okruženje – zakonski okvir

- Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (2002.)
- Zakon o obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (2000.)
- Zakon o suzbijanju diskriminacije (2008.)
- Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne(regionalne) samouprave (2001.)
- Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (1999.)

Zastupljenost

- Politička zastupljenost – Saborski zastupnik za nacionalne manjine, zastupljenost u predstavničkim tijelima JLS u Međimurju (3) i gradskoj skupštini Grada Zagreba (1)
- Zastupljenost u Savjetu za nacionalne manjine RH
- Vijeća (17) i predstavnici (11) romske nacionalne manjine na lokalnom i regionalnom nivou (preko 300 osoba)
- Civilno društvo – 143 registrirane romske organizacije
- Vladina tijela – Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

IPA u Hrvatskoj

- Republika Hrvatska je korisnica pet komponenti IPA programa
- Upravljanje IPA programom u Hrvatskoj odvija se prema decentraliziranom sustavu provedbe (DIS). Decentralizirani sustav korištenja IPA programa u potpunosti je uspostavljen.
- Za sveukupnu koordinaciju programa IPA u RH zaduženo je **Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske Unije**, a za sveukupno financijsko upravljanje **Ministarstvo financija**.
- Upravljanje pretpristupnim fondovima podliježe prethodnoj kontroli (tzv. ex-ante kontroli) Delegacije EU-a.

IPA u Hrvatskoj

- Od ukupno €11,5 milijardi, Republici Hrvatskoj indikativno je alocirano €1,072 milijarde kroz pet komponenti IPA (MIPD) (stranice EU Delegacije: €1,004/IPA 2013. alocirano € 94,8)
- Jedan dio sredstava dodijeljen je i kroz višekorisničku komponentu
- Prioriteti su sadržani u strateškim dokumentima - Višegodišnji indikativni financijski okvir (MIFF), Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD), Operativni Programi (OP)

Stanje provedbe IPA I-V, 30.6.2012.

Program	Dodijeljena sredstva	Ugovorena sredstva	Ugovoreno/ Dodijeljeno %	Primljena sredstva od EK	Plaćeno krajnjim korisnicima	Plaćeno/ Ugovoreno %	Plaćeno/ Dodijeljeno %
IPA I 2007-2010:	166.65	104.24	62,55 %	94.55	77.23	74,09%	46,34%
IPA II 2007-2009:	8.12	6.09	75,06 %	5.32	4.14	67,92%	50,98%
IPA III 2007-2011:	257.35	129.27	50,23%	78.03	44.57	34,48%	17,32%
IPA IV 2007-2011:	69.98	35.70	51,01 %	26.17	27.12	75,97%	38,75%
IPA V 2007-2011:	129.40	41.55	32,11%	26.26	4.42	10,63%	3,41%
Ukupno IPA	631.50	316.85	50,17 %	230.33	157.47	49,70%	24.94%

Indikacije – do kraja 2012. godine iskorištenost je povećana na 59,51%
 Ugovoreno je 398 milijuna eura IPA sredstava, a ukupno je isplaćeno 220 milijuna

Projekti direktno usmjereni na Rome (IPA)

- Broj projekata – 4
- Komponente: I, II, IV
- Ukupni prihvatljivi troškovi: €2.827.865,17
- Ukupan udio EU: €2.173.206,3 (76,85%) (udio za Hrvatsku €1.954.869,94)
- Sufinanciranje: 23,15% nacionalno/lokalno
- Korisnici: ured vlade, agencije, lokalna uprava
- Partneri: agencije/servisi, 1 romski OCD i ne-romski OCD-i
- Vrsta ugovora: 1 usluge, 3 potpore (granta)
- Udio u ukupno ugovorenim IPA sredstvima po komponentama:
 - Komponenta I: 1,41%
 - Komponenta II: 2,17%
 - Komponenta IV: 0,57%
- Broj direktnih korisnika: ~2.428,00 (25% tada službenog broja i 6.88% neslužbenog broja pripadnika/ca romske zajednice u RH)

Projekti u kojima su Romi bili jedni od korisnika (IPA)

- Broj projekata: 2
- Ukupni prihvatljivi troškovi: €285.820,75
- Ukupan udio EU: €244.186,00
- Korisnici: 1 JLS, 1 ne-romski OCD
- Vrsta ugovora: potpore (grantovi)
- Udio u ugovorenim sredstvima prema komponenti:
 - Komponenta I: 0,14%
 - Komponenta IV: 0,27%
- Broj korisnika: ~13

Višekorisnička IPA

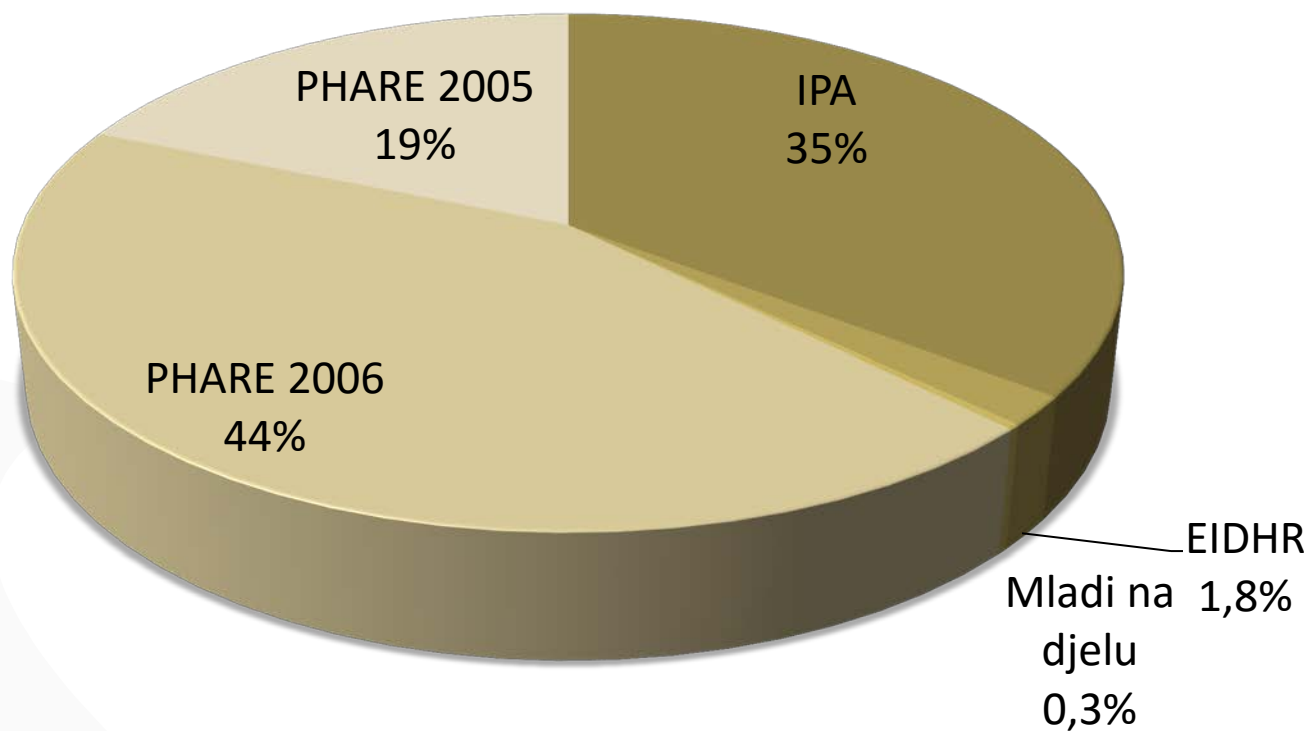
- Broj regionalnih projekata: 3
- Ukupni prihvatljivi troškovi : €4.876.206,59
- Ukupan udio EU: €4.260.215,00
- Sredstva namijenjena Hrvatskoj (poznata samo za 2 projekta): €149.000,00
- Korisnici: UNHCR, OSCE, ROMANY SOCIETY FOR GENERAL AND CULTURAL EDUCATION - CKKE (Hungary)
- Partneri: 1 vladino tijelo, 1 romski OCD
- Vrsta ugovora: potpore (grantovi)
- Broj direktnih korisnika: 269 pripadnika/ca romske zajednice (projekt UNHCR-a)

Drugi EU programi

Program	Broj projekata	Vrsta potpore	Korisnici	Ukupni troškovi	Udio EU	Krajnji korisnici
EIDHR	2	grant	ne-romski OCD-i	€128.211,03	€108.551,75	~30 romske djece i mladih
Mladi na djelu	1	grant	romski OCD	€22.688	€18.757	~38 mladih Roma
PHARE 2006	3	usluge (1) grant (2)	TDU, JLS, ne-romski OCD romski OCD (p)	€3.955.859,12	€2.641.959,40	~2.000 pripadnika/ca romske zajednice ~30 romske djece i mladih
PHARE 2005	3	usluge grant (obr./i- s/zap.)	TDU romski OCD	€1.575.326,13	€1.122.584	~2.000 pripadnika/ca romske zajednice

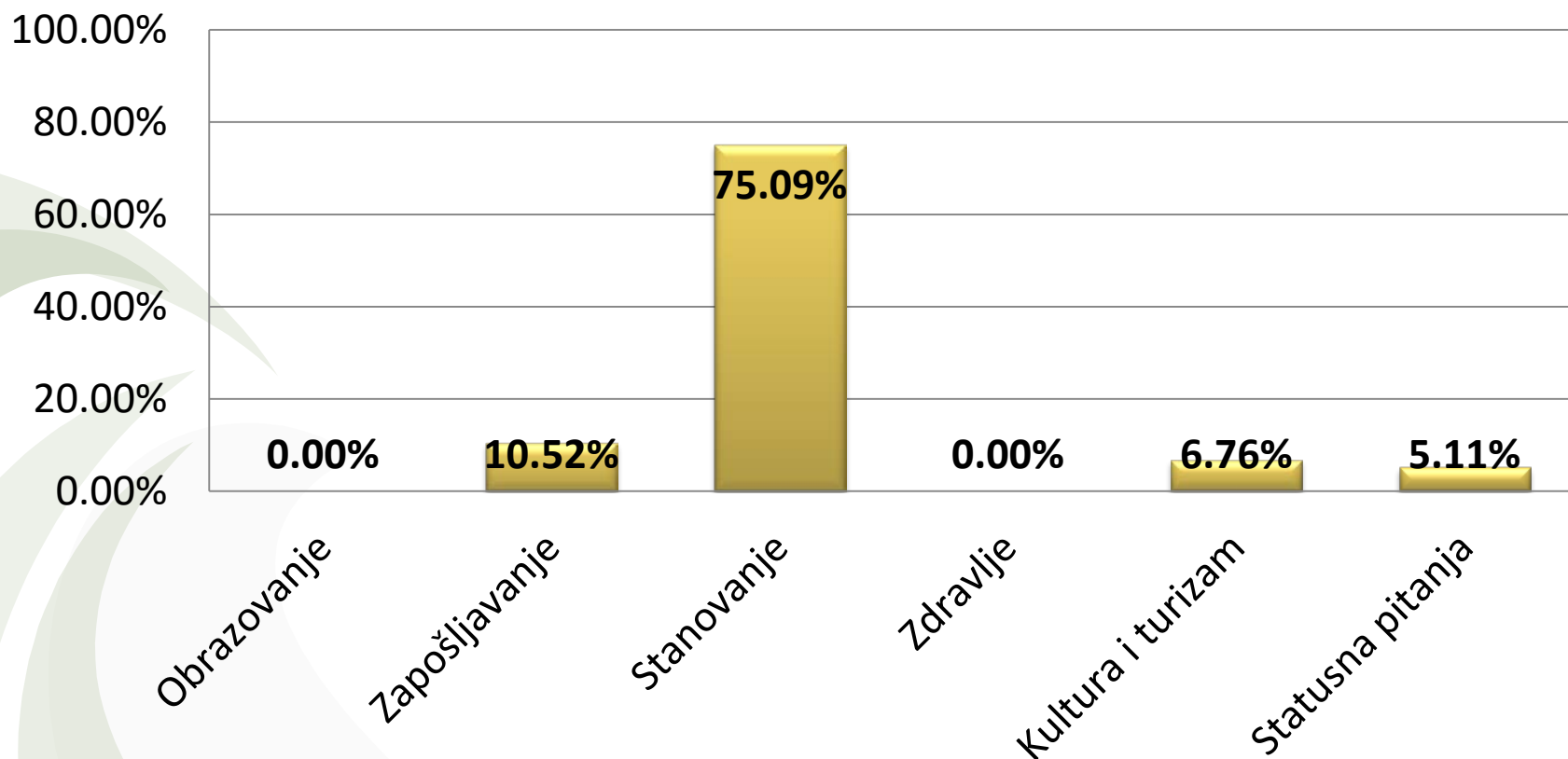
IPA sredstva vs. druga

Udio potpora prema programu

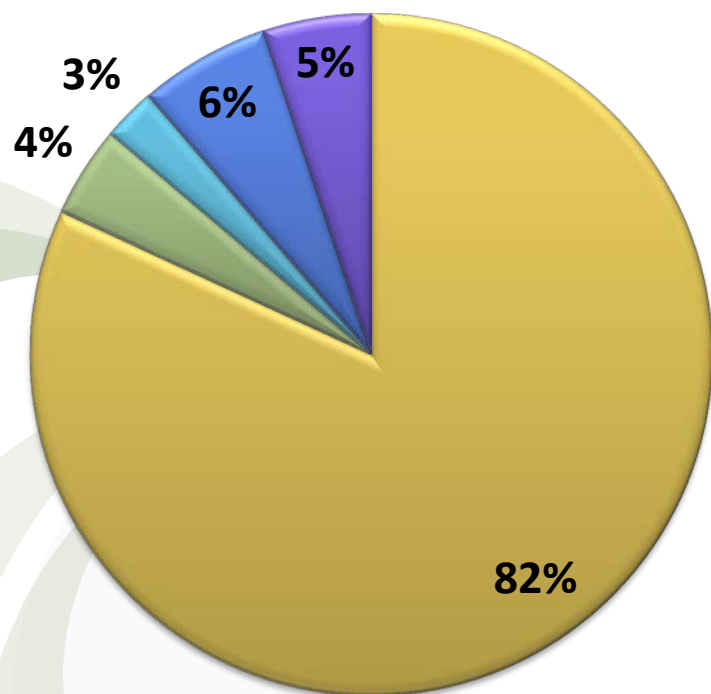
Iskorištenost IPA sredstava prema područjima

IPA - Područje financiranja

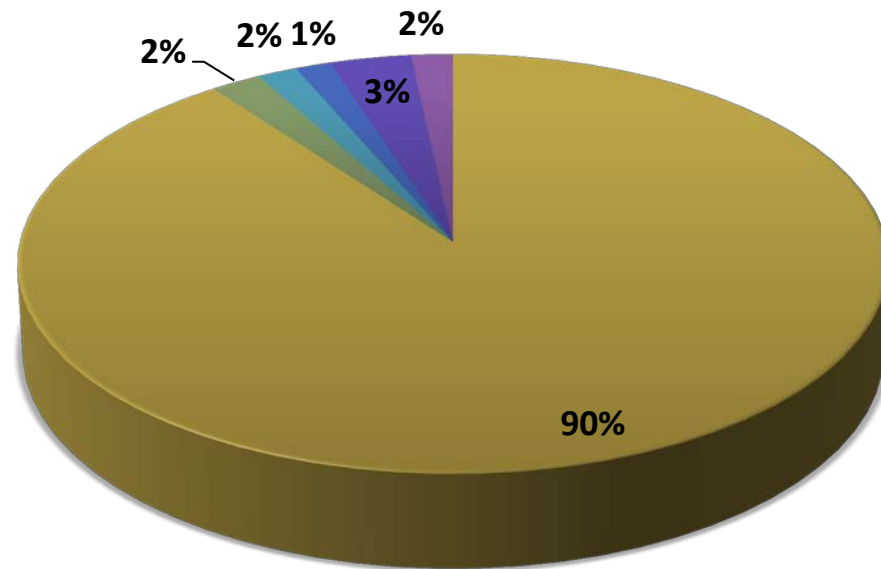
Područja provedbe

Teritorijalna distribucija - IPA

- Medjimurska
- Osječko-baranjska
- Hrvatska
- Koprivničko-križevačka
- Grad Zagreb

Teritorijalna distribucija - EU programi

- Medjimurska
- Varaždinska
- Grad Zagreb
- Osječko-baranjska
- Koprivničko-križevačka
- Hrvatska

Zaključci - akteri

- Najznačajniji akter u povlačenju sredstava iz IPA programa za projekte usmjerene na romsku zajednicu je Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina RH.
- Ured je sredstva osigurao kroz IPA komponentu I, što je omogućilo povlačenje značajnih sredstava. Sredstva povučena iz drugih komponenti su značajno manja.
- Romske udruge civilnog društva i jedinice lokalne/regionalne samouprave nisu povukle značajnija sredstva iz IPA programa.
- Samo 4 romske udruge sudjelovale su u provedbi projekata financiranih iz IPA programa – 2 kao nositelji i 2 kao partneri; samo jedna općina je bila nositelj projekta, dok su dvije JL/R(P)S bile partneri.

Zaključci - programiranje

- Programski dokumenti za IPA 2012. i 2013. su usvojeni te nije moguće utjecati na prioritetna područja i investicijske prioritete.
- Sudjelovanje predstavnika Roma u procesima programiranja u okviru IPA programa je bilo nedostatno
- MIPD 2011-2013 ne navodi Rome kao posebnu ciljanu skupinu, ali unutar OP za razvoj ljudskih potencijala Romi su uvršteni kao jedna od ciljnih skupina.

Zaključci – Zastupljenost i obuhvat

- Praćenje provedbe OP – Romi su zastupljeni u Sektorskom Odboru za Praćenje OP Razvoj ljudskih potencijala
- Romi nisu bili uključeni u procjenu projekata – među procjeniteljima nije bilo Roma zbog posebnih zahtjeva koje procjenitelji trebaju zadovoljiti.
- Dostupni podaci o provedenim projektima ne daju preciznu sliku o obuhvatu romske zajednice i utjecaju/učinku projekata.
- Razina iskorištenosti IPA fondova od strane JL/R(P)S u područjima s većim romskim zajednicama, za potrebe integracije Roma je minimalna. Uz to, Romi su nedovoljno uključeni u planiranje i programiranje na lokalnoj razini.

Zaključci – Kapaciteti romskih aktera

- Romskim akterima nedostaju kapaciteti za povlačenje sredstava iz IPA fondova (pripreme aplikacija i provedba).
- Romskim akterima nedostaju kapaciteti za ulazak u partnerstva kroz koja mogu povući sredstva za projekte usmjerene na integraciju i poboljšanje socio-ekonomskog položaja romske zajednice.
- Posljedica – mali broj romskih OCD-a podnose projekte ne natječaje i malom broju romskih OCD-a su odobrena sredstva. Također je upitna uspješna provedba u nekim slučajevima.
- Kanali za informiranje o natječajima dobro funkcioniraju, ali još uvijek postoji potreba za prilagođavanjem informacija u skladu s kapacitetima ciljane skupine.

Preporuke

- Povećati sudjelovanje Roma u procesima programiranja (na svim razinama)
- Osigurati da se u središnjim financijskim ugovornim agencijama/jedinicama i odjelima za provedbu (idealno u ministarstvima) nalaze eksperti za romska pitanja.
- Poticati i podržati nadležna tijela na nacionalnom, a posebno na lokalnom nivou da pri izradi planova i strategija uključe korištenje IPA/EU sredstava za provedbu mjera sadržanih u politikama i strategijama za uključivanje Roma
- JL/R(P)S poticati na kreiranje akcijskih planova usmjerenih na uključivanje Roma te im također pomoći u procesu kreiranja akcijskih planova i njihovoj provedbi

Preporuke

- Podržati dijalog i suradnju između romske zajednice i JL/R(P)S u svrhu boljeg planiranja aktivnosti na razini lokalne zajednice.
- Aktivnosti usmjerene na jačanje kapaciteta romskih aktera bi trebalo nastaviti, s naglaskom na pristup usmjeren na zajednicu, umjesto na romske lidere. Posebice poticati/educirati mlade pripadnike/ce romske zajednice (obrazovane) na uključivanje u aktivnosti pripreme i provedbe projekata.
- Poboljšati načine prikupljanja i prikazivanja podataka i informacija o provedenim projektima kako bi se stekao bolji uvid o učincima

Na kraju

- Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina je važan akter po pitanju manjinskih prava u RH. Preporuka je uključiti ga i konzultirati vezano za aktivnosti usmjerene na uključivanje Roma. (savjetovanje, preporuke, usmjeravanje na nadležna tijela, praćenje)
- Procedure – nakon decentralizacije provedbe IPA programa, procedure su vremenski zahtjevne kako u procesu odobravanja potpore, tako i u postupku prihvaćanja izvješća

Hvala na pažnji